

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10 — 11.
 შოვე ცხოვარი ჩემი წაწყედული. მსრეთ იყოს სიხარული ცთა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 შოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურაწლი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11 — 28.

№ 15 1888—1904 15 აგვისტო

7138

უგალაესი განიშასტი.

მეზითა ღვთისათა,

ჩვენ, ნიკოლოზ ვე-ი, იმპერატორნი და თვითმპყრობელი

სრულიად რუსეთისა.

მისე კოლონიისა, დიდი მთავარი შინლიანდისა და სხვათა, და სხვათა, და სხვათა.

ვუცხადებთ გვლას ჩვენს ერთგულ ქვემეგრდომთ:

ამა ივლისის ოცდა ათსა დღესა უსაუვარლესი მეუღლე ჩვენი, ხელმწიფე დედოფალი ალექსანდრა თეოდორეს ასული, კეთილად

განთავისუფლდა ფეხმძიმობისაგან და ეეოლას გაუი, რომელსაც სახელად ალექსეი ეწოდა.

ძვიდეთ ეს სასიხარულო ამბავი, როგორც კურთხევა ღვთისა, ჩვენსე და იმპერიაზე მოვლენილი, და ჩვენ ერთგულ ქვემეგრდომებთან ერთად მსურვალე ლოცვით ვევედრებით უზენაესს, რათა კეთილად აღსარდოს და წარმატება მიანიჭოს ჩვენს ჰიმნში მეს, რომელიც მოწოდებულია შემკვიდრედ ღვთის მიერ ჩვენდამი ბომებულ სამეფოსი და ჩვენის დიდებულის სამსახურისა.

1899 წლის 28 ივნისის მანიფესტით ჩვენ მოწოდდეთ უსაუვარლესსა მასსა ჩვენსა, დიდს

მთავარს მისეილ ალექსანდრეს ძეს ეოფილიყო ჩვენს შემკვიდრედ ვაჟის დაბადებამდე. ამიერიდან, სასჯელმწიფო ძირითად კანონების ძალით, ჩვენს შვილს ალექსის ეგუთინის უმაღლესი წოება და ტიტული შემკვიდრე ცესარევიჩის მასთან დაკავშირებულ ვეელა უფლებებით.

ბოძებულია ჰეტეროფს ივლისის ოცდაათს დღესა, ქრისტეს დაბადებიდან ათას ცხრაას მეოთხესა, ხოლო მეფობისა ჩვენისასა შეათესა წელსა ა.

ნამდვილზე მისის უდიდებულესობის საკუთარის ხელით აწერია ნიკოლოზ.

უმაღლესი მანიფესტი.

II.

წესლობითა ღვთისათ, ჩვენ ნიკოლოზს მეორე, იმპერატორი და თვით მპრობელი სრულიად რუსეთისა, დიდი მთავარი ფინლიანდიისა და სხვათა და სხვათა.

ვზრუნავთ-რა შეურეველად უზენაესს განგების მიერ ჩვენდამო რწმუნებულ სასჯელმწიფოს მძვიდობიანობისა და კეთილ-დღეობის დაცვისა და დამყარებისათვის, ჩვენ დაუვიწუარ წინაზართა, კეთილ-სახსოვარ იმპერატორთა—ნიკოლოზს ჰირველისა, ალექსანდრე მეორისა და ალექსანდრე მესამის—მაგალითის მიხედვით, წმიდა მოვალეობად ვცანით, მივიღოთ ღონისძიებანი განსაკუთრებულ შემთხვევებისათვის, ამიტომ მივიღებთ-რა მხედველობაში ჩვენის შემკვიდრის ცესარევიჩის და დიდის მთავრის ალექსი ნიკოლოზის ძის მცირე-წლოვანება: დაუადგინეთ, თანამად იმპერიის ძირითად კანონებისა და საიმპერატორო ოჯახის წესებისა, საუოველთაოდ გამოვაცხადოთ შემდეგი: 1-ლი: იმ შემთხვევისათვის,

თუ ჩვენ კარდავიცვალეთ იმ დრომდე, სანამ უსაუვარლესი ჩვენი მე და შემკვიდრე კანონებით იმპერატორებისათვის დანიშნულ სრულ-წლოვანებას მიადწევდეს, სასჯელმწიფოსა და მასთან განუყოფელ ჰოლონეთის სამეფოს და ფინლიანდიის დიდ სამთავროს მმართველად შემკვიდრის სრულ-წლოვანებამდის ინიშნება უსაუვარლესი მმა ჩვენი, დიდი მთავარი მისეილ ალექსანდრეს მე; მე-2. აღნიშნულ შემთხვევაში ჩვენი ჰირმძო მისა და დანარჩენ შვილებისთვის მზრუნველობა, მათ სრულ-წლოვანებამდე, ვვალება ჩვენს უსაუვარლესს მეუღლეს, ხელმწიფე დედოფალს ალექსანდრა თეოდორეს ასულს. ამ ჩვენი სურვილის გამოცხადებით იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა წარმოებდეს სასჯელმწიფოს მართვა-გამგეობა ჩვენის შემკვიდრის მცირე-წლოვანობის დროს, ჩვენ სასოებით ჰატვი ვეცით სასჯელმწიფოს კანონებს, მოვიშორეთ ეოველივე ეჭვი ამ საგნის შესახებ და ვევედრებით უზენაესს, რათა შეგვეწიოს განუწვევტელ მზრუნველობაში ღვთის მიერ ჩვენდამი ბოძებულ სასჯელმწიფოს კეთილ-დღეობისა, ძლიერებისა და ბედნიერებისათვის.

ბოძებულია ჰეტეროფს, აკვისტოსს ჰირველსა დღესა, ქრისტეს დაბადებიდან ათას ცხრაას ოთხსა. ხოლო მეფობისა ჩვენისა შეათესა წელსა ა.

ნამდვილზე მის იმპერატორებით უდიდებულესობის საკუთარის ხელით აწერია:

ნიკოლოზ.

* ეკლესია *

თავი პირველი.

II.

კანონ-მღებლობა, გამკეობა და სამართალი.

(გაგრძელება*)

ამ სახით, ქრისტეს ეკლესიაში საერო ხელის-უფლებისაგან განსხვავებული და დამოუკიდებელი კანონი და წელის უფლება არსებობს. როცა მორწმუნე ეკლესიაში შედის, — მოვალე ხდება საეკლესიო კანონი აღასრულოს და საეკლესიო ხელის-უფლებას დაემორჩილოს. ეკლესიაში თავის ნებაზე ცხოვრება არ შეიძლება; სავალდებულოა ღვთის ნებას ასრულებდე, რომელიც საეკლესიო კანონშია გამოხატული. საეკლესიო კანონის დარღვევისათვის ეკლესიის წევრი პასუხის მგებელი ხდება ღვთის სასმჯავროს და სჯავრის სისამართოს წინაშე. საეკლესიო კანონის მსუბუქი დარღვევა, რომელიც კაცობრიული ბუნების სისუსტეზეა დამოკიდებული, მღვდლის წინ აღსარების თქმის დროს მიეტყვება ხოლმე შემცოდეს, უკეთუ უკანასკნელი გულ-წრფელათ აღიარებს თავის შეცდომას და ცრემლით მოსთქვამს მას.¹⁾ საეკლესიო კანონის უფრო მძიმე დარღვევისათვის კი ქრისტიანი დროებით უფლებას ჰკარავს წმ. საიდუმლო ზიარებაში, საეკლესიო ლოცვებში და საღმრთო წერილის მოსმენაში სხვა წევრებთან ერთად მონაწილეობა მიიღოს;²⁾ ხოლო თუ არ შეინანებს ე. ი. არ ისურვებს ცოდვილ ცხოვრებას და ცრუ სწავლას თავი დაანებოს საეკლესიო საზოგადოებისაგან განიკვეთება და ღვთის სამართალს მიეტყვას.³⁾ ზოგიერთ შემთხვევაში

*) იხ. „მწიგნოსი“ № 11—14, 1904 წ.

1) იაკობ. 5, 16; 1 იოან. 1, 9; 2, 1—2; 2 მარ. 12, 21; იგნ. ბოგ. კვ. ფილ. 8; Tertul De poenit. 2. 6. 7. 8. 9. 11; Пост. ап. 2, 7. 18. 83; 7, 14; ოქრობიბო: Слова на разн. случан. 2, 495. 498 и проч.

2) Правила ап. 9. 10. 12. 24. 31. 43. 48. 52. 56. 66. 72. 73. 84; Пост. ап. 2, 41. 43; и проч.

3) მათ. 18, 17; 1 კორ. 5, 2—13; 16, 22; 1 ტიმ. 1, 20; 2 თეს. 3, 6. 14; ტიტ. 3, 10; 1 იოან. 2, 19; Прав. ап. 51 52; Пост. ап. 2, 8. 17; 6, 18; Tert. Apol. 39; De pudicitia 5; ოქრობიბო: Слова на разн. случан. 2, 325; на 1 кор. 1, 261-264; 268-270, на 2 Солун. 79. 80.

კრებულის წევრებიც ჰკარგვენ საეკლესიო ერთობის უფლებას,¹⁾ უმეტეს ნაწილათ კი მათ-მათი საეკლესიო მდგომარეობის განსაკუთრებული უფლებანი ჩამოერთმევათ ხოლმე²⁾ ამ რიგათ ეკლესიას აქვს თავისი სამართალი და დასჯის განსაკუთრებული ზომებიც. მაგრამ საეკლესიო სასჯელი სრულიად განსხვავებულია იმ სასჯელთაგან, რომლებიც სახელმწიფოში იხმარება, — იგი მოკლებულია ნივთიერ თვისებას,³⁾ ცოდვილის პოლიტიკურსა და სოციალურ მდგომარეობას არ შეეხება და მხოლოდ საეკლესიო მდგომარეობის უფლებათა წართმევაში ან შეზღუდვაში გამოიხატება. საერო სასჯელთაგან იგი თავისი მიზნითაც განსხვავებულია. საზოგადო საეკლესიო სასჯელთა მიზანი გასწორებითია და არა დასჯითი. საეკლესიო სასჯელის უშუალოდ მიზანი, სახელდობრ, ეკლესიისგან განკვეთა — მარტო მაშინ მიესაჯება ხოლმე ცოდვილს, როცა იგი შეუნანებელია და მხოლოდ მანამდის, სანამ არ შეინანებს. შენანებული ცოდვილი ისევ ეკლესიაში მიიღება ზე მხოლოდ დროებით არ ეძლევა ნება საეკლესიო მდგომარეობის უფლებებით ისარგებლოს. ზიარებისა და საეკლესიო ლოცვებისგან დროებით განკვეთა, თავის ცოდვებში გამომტყდარსა და შენანებულს, ცოდვილს იმ მიზნით მიესაჯება ხოლმე, რომ სინანულის ნაყოფთა გამოაჩენათ დრო მიეტყვას და ქრისტესა და ეკლესიასთან ღირსეული ერთობისათვის მოემზადოს. დროებითი სასჯელი გასწორებამდის კრებულის წევრთათვისაც არსებობს.⁴⁾ სამღვდლო ღირსების ჩამორთმევა რასაკვირველია დასჯა არის იმ მხრით, რომ სამუდამოთ რჩება; მაგრამ აქაც ძლიერ ცხადათა სჩანს საეკლესიო სასჯელთა გამასწორებლობითი ხასიათი. საეკლესიო კანონებში სამღვდლო ხარისხის ჩამორთმევა ძლიერ ხშირათ დადებულია კანონის უბრალო დარღვევისათვის კი არა, არამედ ცოდვაზე ხელის აუღებლობისათვის და მისი დატოვების უსურველობისათვის.⁵⁾ ქრისტიანობრივი კანონის დარღვევის უბრალო ფაქტის გამო

1) Прав. ап. 28—30. 51. 52; Сурр. Epist. IX. XLIX. LXVII по р. пер I, 48. 146-149. 252-264.

2) Прав. ап. 5—7. 11. 20. и проч.

3) ლუკ. 9, 54—56; მათ. 26, 51—53; Прав. ап. 27.

4) Прав. ап. 5. 8. 12. 16. 32. 36. 45—47. 54. 56—59. 72. 73. 76.

5) Прав. ап. 5. 15. 42—44. 51—59. 81; ალბათ ამავე საგანს უნდა შეეხებოდეს შემდეგი მუხლებიც: 6. 7. 11. 20. 27. 31. 49. 50. 52—53. 55. 59. 60. 63. 64. 83.

ღირსების ჩამორთმევა მხოლოდ ისეთს შემთხვევაშია დადებული, როცა სასულიერო პირის-მიერ ჩადენილი ცოდვა იმგვარია, რომ საეკლესიო ღირსებას ეწინააღმდეგება და უკეთეს ერის-კაცისგან ყოფილიყო ჩადენილი, კრებულში შესვლას მოუშლიდა.¹⁾ საეკლესიო სამართლის გადაწყვეტილებათა ძალა მორწმუნეთა თვალში საეკლესიო კანონისა და ხელის-უფლებისადმი პატივის-ცემაზეა დამყარებული, — და ამ სახით ზნეობრივი საფუძველი აქვს. ასე რომ, როცა საქმე ნორმალურათ მიმდინარეობს, ე. ი. როცა ეკლესიის წევრებს ქვეშაობითად რწმუნებულნი და მის წმინდა ნებას პატივისცემენ, — საეკლესიო სამართალი, თუმცა არავითარი ნივთიერი საფუძველი არა აქვს, მაინც წარმატებით მოქმედობს და აღწევს თავის მიზანს. ამის დამამტკიცებელ მაგალითს ეკლესიის პირველი სამი საუკუნის ისტორია წარმოადგენს. ბევრი მწვალებლობა და მღელვარება იყო იმ დროს, პატივ-მოყვარე პირთა და მწვალებელთაგან გამოწვეული,²⁾ მაგრამ საეკლესიო მთავრობა თვისი ღვთაებრივი ავტორიტეტის ძალით ყოველთვის ახერხებდა თვისი სამწყსო თვის განკარგულებათა და ქრისტეს მცნების მორჩილებაში შეეკავებია, და საეკლესიო მშვიდობის დასაცველათ შესაფერი საშუალება გამოენახა. საეკლესიო ხელის-უფლებას არასოდეს ისეთი ძლიერი პატივის-ცემა არ ჰქონებია, მისი განკარგულებანი და გარდაწყვეტილებანი არასოდეს ისეთის მორჩილებით არ შეუსრულებიათ, როგორც აი ამ დევნულების დროს, როცა მის ერთად-ერთს იმედს მხოლოდ მისივე ღირსების ღვთაებრივი ავტორიტეტი და პიროვნების ზნეობრივი ვაჟი წარმოადგენდა. ამ დროებიდან ისტორიას მარტო ერთად-ერთი შემთხვევა ახსოვს, როცა საეკლესიო სამართალს არ დაუმორჩილებენ, და როცა საეკლესიო მთავრობა, თვისი განაჩენის სისრულეში მოსაყვანათ, იძულებული გახდა საერო მთავრობისათვის მიემართა, — ეს იყო შემთხვევა ანტიოქიის ეპისკოპოსის პავლე სამოსატელისა, მაგრამ სამაგიეროთ ამ ეპისკოპოსს სრულიად არა ეცხორა

ქრისტეს სულისა, არც სარწმუნოებისა და არც ცხოვრების მხრით. მას ქვეყნიური დიდება უყვარდა, უფრო მეტათ ის სურდა, რომ „დუცენარად“ წოდებულიყო, ვინემ ეპისკოპოსად, და საზოგადო მოედანზე გამოსვლის დროს მუდამ შუბის-მტვირთველებს იახლებდა ხოლმე. საეკლესიო შეკრებილებაშიაც ამგვარისავე, ქრისტეს მოწაფეთათვის შეუფერებელ გულ-ზვიადობითა და ფუფუნებით ეპირათავი. საერო უფროსების მიხედვით მან თვითონაც კათედრა და მაღალი ტახტი გაიკეთა, კათედრაზე დგომის დროს თქმობზე ხელს იცემდა და ფეხებს აბრაგუნებდა; ვინც ქებას არ ეუბნებოდა და, როგორც წარმოდგენებზე, ხელსახოცს არ უქნევდა, ყველას ჰკიცხავდა და ღანძლავდა; საღმრთო წერილს ისე კი არ ხსნიდა, როგორც ეპისკოპოსს შეშვენის, არამედ როგორც სოფისტები და ოინბაზები; მოსპოვებულია ქრისტეს სადიდებელი საგალობლების ხმარება იმ მოსაზრებით, ვითომც იგინი მერმინდელ პირთა ნაწარმოებნი ყოფილიყონ, და იმავე დროს ქალებს უბრძანა ეკლესიაში ღვთისმსახურების დროს თვით მისივე სადიდებელი საგალობლები ეთქვათ, სადაც იგი ციურ ანგელოზად იყო დასახული, და სხვა.¹⁾ რა გასაკვირალია, რომ ამისთანა ვეშაპს, სავისკოპოსო ღირსებით შემოსილს, რომელსაც არაფერი წმიდა არა სწამდა და თვის უმსგავსობას შუბის ძალაზე ამყარებდა, არ ნლომებოდა საეკლესიო სამართალსა და მის განაჩენს დამორჩილებოდა, — იმ სამართალსა და განაჩენს, რომელიც მთლათ ზნეობრივს ავტორიტეტზე იყო დამყარებული. მისი მაგალითი სრულის ურყველობით ამტკიცებს, რომ საეკლესიო სამართალის ურჩობა მხოლოდ ისეთ ადამიანებს შეუძლიათ, რომელთაც ქრისტეს სულისა არა აცხიათ-რა და ეკლესიას მარტო გარეგნობით ეკუთვნიან. ხოლო აქედან ის დასკვნა შეგვიძლია გამოვიყვანოთ, რომ საეკლესიო სამართალის ეჭვდაუდებელ ავტორიტეტს მარტო მაშინ შეუძლია შესაფერი მნიშვნელო და დაკარგოს, როცა ეკლესიის წევრთა უმრავლესობაში სარწმუნოება და ზნეობა დაეცემა, რასაკვირველია, საეკლესიო მთავრობის ჯეროვანი მოქმედების დროს ადგილი არ უნდა ექნეს.

ს. გარგაძე.

(შემდეგი იქნება)

1) Прав. ап. 23, 25, 29, 30, 45, 46.
2) Евсевий, Церк. Ист. 5, 16; 6, 23, 27, 43, 46 7, 5; Сурр. Epist. 9—14; 16—19; 22; 24; 26; 27; 29; 32; 38; 39; XLI—LIII; LV: LXVII; LXVIII; По русск. пер. 1, 45—86; 118—128; 129—181; 121—216; 259—274.

1) Евсевий, Церк. Ист. 7, 27, 29, 30.
2) Луж. 9, 23—26; 14, 26—27.—

სოფლის სამღვდლოება

რ
მისი ასავალ-დასავალი.

„ზოგი ჭირი მარგებელია“.

სხვა მხრივაც გავსინჯოთ ნიეთიერი მხარე სამღვდლოებისა. ზოგიერთი ბატონები, საქმის აუწონ დაუწონადათ, პირველად რასაც წამოუბერავეს მათი გონება, იმას უკეთინებენ ყველას, როგორც ნამდვილს ქვეშაირტებას: მაგ. გაიძახიან და იწერებიან კიდევ, «მღვდლებმა შეგვაფიწროვეს», «შეაწუხეს სოფელი», და სხვა. გავსინჯოთ ეხლა ეს. ეხლა ყველა იმას ლაღადებს, რომ სოფლათ დიდი სიღარიბეა, სოფლის გლეხ-კაცი ძლივს რჩება მქადითა და ლობიოთი... მართალიცაა. უმეტესი ნაწილი ძალიან გაჭირვებულ მდგომარეობაშია. ვიცი ისეთი შემთხვევაც, რომ კაცს გადაამეტებულად ეჩვენება, თუმცა ნამდვილი ფაქტია: მქადი და ლობიო მშვენიერად სადილად და ვაზშმად მიიღება ბევრთაგან. რა არის ამის მიზეზი? ცოდნა, ხერხი, სწავლა არ მომატებია ჩვენს გლეხ-კაცობას, ისეთი ცოდნა და სწავლა, რომ მას მოეხმაროს მისი ქონების გამრავლების, გაძლიერების საქმეში და ხალხი კი მრავლდება, საკუთრება მიწები მცირდება, მაშ რა სხვა შედეგი მოჰყვება ამას, თუ არა სიღარიბე! გარდა მცირე ნაწილისა, რომელიც ქალაქს შეფარებია და იქიდან იჩენს შემოსავლის წყაროს, ყველა სოფლის მცხოვრებნი გლეხნი მეტს სიღარიბეში არიან. ახლა მითხარით, რა უნდა წაართვა უქონელს, რა უნდა გამოართვა, ვისაც არაფერი გააჩნია? ეს აშკარაა, მაგრამ სიტყვის ბარაქათ მანც გაიძახიან თავისას ზოგიერთნი: „შეგვაფიწროვეს, შეგვკამეს“... პირ-იქით სულ სხვა დასკვნა უნდა გამოიყვანოს კაცმა გლეხების ეხლანდელი გაჭირვებული მდგომარეობიდან: რადგანაც გლეხები ღარიბნი, ქონებრივად დაცემულნი არიან, უმეტესად, მათი სამღვდლოება დამწყულია, ამიტომ რომ მათი საჩუქრებით რჩება და რას აჩუქებს ის, ვისაც თვითონ არა აქვს რა. ვინც კარგად ჩაჰკვირვებია სოფლის მღვდლის ცხოვრებას ის იმაშიაც კი დამემოწმება, რომ სოფლის მღვდლებს უმეტეს ნაწილათ, ხეირიანი საქმელიც კი არ ეშოვება, არამც

თუ სხვა ზედ მეტი მოთხოვნილებანი: უმეტეს ნაწილათ მქადითა და ლობიოთი რჩება,—ან კიდევ* გამხმარი ტარანით და ღაშ-ფარგით. მაგრამ აშნაირი ცხოვრებაც-კი დასაყვედრია ზოგიერთთაგან—ყველა ეს ნაყოფია გაბოროტებული გულისა და სულისა.

ეს ყველაფერი შინაური ამბავია, საკუთარი დასკვნაა. ეხლა შეგხედოთ საქმეს ოფიციალურად—გარეგნულად. რომელი მღვდელია რომ ათასობით ქონდეს შეძენილი მისი სამსახურისაგან, ან სასახლე აეგოს რ ან თვისი სიმდიდრით ვინმე გაეკვირვებოს. არც უწინდელს დროებაშიდ და არც ეხლანდელს სამღვდლოებაში ქონებრივი სიმდიდრე არ მოიპოვება და არც იქნება შემდეგში. კარგი, თუ გინდ ჩვენს სამღვდლოების გარდა, რომელი სახელმწიფოს სამღვდლოებაა მდიდარი, რომ მთელი წოდებით გამოირჩეოდეს სიმდიდრით საზოგადოდ მცხოვრებლებშიდ. ერთად ერთი ინგლისია, სადაც სამღვდლოება ჯეროვნათ უზრუნველ-ყოფილია რე კიდევ შეიძლება ვსთქვათ (შედარებით სხვა სახელმწიფოს სამღვდლოებასთან) მდიდარიცაა. ეხლა საქართველოშიაც როგორი განსხვავებაა: იმერეთისა და სამეგრელო გურიის სოფლის სამღვდლოება უკიდურესს სიღარიბეს იტანს, შედარებით უფრო შეძლებულია ქართლ-კახეთის სამღვდლოება. სხვა რა არა იყოს რა, ერთი რამ არის სათქმელი: გერმანიაში ისეთი შეძლებული გლეხები არიანო, რომ თამამად შეუძლიანთ ხელმწიფე ისტუმრონ და მიიღონ ჯგროვანათო და ჩვენებურს მღვდელს თამამად არ შეუძლია თვისი მღვდელმთავარი (ეპისკოპოსი) ისტუმროს. სხვა ყველაფრის თქმა შეიძლება სამღვდლოებაზედ, სიმდიდრის ქონება კი არა. არამც თუ სიმდიდრის კიჟინი, არამედ ხშირად შეგვხვედრია ამბები მღვდლების სიღარიბისა და გაჭირვებულ მდგომარეობისა; გაგვიგონია სამღვდლოები, რომ სიღარიბისა გამო ვერ ახერხებენ ოჯახობას უპატრონონ, შვილები რიგინათ აღზარდონ და სხვა მოთხოვნილებანი რიგინათ დაიკმაყოფილონ.

II.

იმისი მაგალითებიც ბევრია, რომ პირველ ხანებში მღვდელი არ ეპქრობდა, პატიოსნათ, ზრდილობიანათ ექცეოდა სამრევლოს; საჩუქარზედ მადლობას, აშენებას უბარებდა, სიტყვისაც არ შეუ-

*) იხ. „მწევესი“ № 14, 1904 წ.

ბრუნებდა მასპინძელს, ბოლოს-კი გამოცვალა ტაქტიკა, დაიწყო ვაჭრობა. რა მოხდა? ასე უცბათ რამ შეუცვალა ხასიათი: მოგახსენებთ. სოფლათ მთელი დანია გლეხებისა მღვდელთან ვაჭრობაში გამოქნილი. ისინი ეუბნებიან მასპინძელს, ვითარცა გულ-შემატკივარი მისი: „მამა მღვდელი არაფერს გეტყვის მაინც, შეაძლებ ხუთი მანეთი და თუ დაგიწუნებს, მერე მოუმატოთ ცოტა.“ თუ ეს მიიღო სიტყვის შეუბრუნებლად, ჰვიქრობენ დიდი ყოფი. ლაო, მერმე იმასაც დაუკლებენ და თუ არაფერს აიღებ იმითაც არ შეიწუხებენ თავს; «მღვდელია ქე აქვს მაინც ყველაფერი». აი, ბატონო, როგორ გახლავთ საქმე. — რადგანაც სამღვდლოებას მთავრობასთან აქვს საქმე, თუ ჯამაგირებს არ აძლევენ ის არ ჰგონიათ იმათ და თუ გინდ სიმშლით კვდებოდეთ თვითონ არ მიიღებენ თვისს თავზედ მზრუნველობას, არამედ მიუთითებენ მთავრობაზე — აი, ისაა თქვენი პატრონი-ბატონი და იმასთან მიიქცითო. ასე რომ ვაჭრობა მღვდლობის თვისება კი არ ყოფილა, ყოველი სამსახურის ამ გვარი სასყიდლის გაღების შედეგია. მღვდლებმა კი არ შექმნეს ამგვარი ქცევა, არამედ ცხოვრებამ, კაცის ბუნებამ გამოიწვია. ამაშიდაც სასაყვედუროა ის განათლებული ნაწილი საზოგადოებისა, რომელიც შეეხება სამღვდლოების ამ მხარეს, ასახელებს ფაქტებს, უთითებს საზოგადოებას ამგვარს უკუღმართობაზედ, მაგრამ იმაზედ კი არ იწუხებს თავს ახსნას, დაასახელოს და გამოარკვიოს მათი მიზეზები.

— მღვდლები ერთ საათში თუმანს, თხუთმეტ მანეთს იღებენ და ეს როგორ იქნებაო, ეს მცარცველობაა, მგლობააო. — შეე კაი კაცო! ამისთანა საათები წელიწადში შეიძლება ათამდის გამოერიოს, მეტი არა, და იმას რისთვის არ იძახი, ნახევარი წლის სამსახურში ათი-თორმეტი თუმანი ეძლევა ჯამაგირათაო; შენ კი ერთ თვეში ან ორში იღებ ამ ათ-თხუთმეტ თუმანს. ცოტაა ასეთი ადგილები ჩვენს კურთხეულ სახელმწიფოში?! სხვაზედ რა უნდა ვსთქვა, უფრო უფიცს, გაუგებარს როგორ არ უნდა შეუენდოთ, როდესაც ბ-ნი ჯიბილა, ეს „მოწინავე“ პირი ჩვენი საზოგადოებისა, „ცნობის ფურცლის“ სულის ჩამდგმელი, ერთს თავისს ფელეტონში კითხულობს: ეს ჯამაგირები ხომ აქვთ ამ მღვდლებს და დრამები კიდევ რა არისო? ნეტავი როდის დაკანონდა დრამებიო ეს მაცოდინაო?! მ. დეკ. დამბაშიძე მო-

გახსენებთ, თუ მიიქცევით მასთან, რომელ წელში იყო სამრევლოთა გაშტატება და დრამის ფულის შემოღება. ეხლა, რადგან შენი შემაწუხებელი კითხვა ავხსენით, ერთი ჩვენც გვითხარი სად მოხდა ასეთი ამბავი, რომ მღვდელმან ერთ აღებნარზედ თერთმეტი ჯვარისწერა მოასწრო და თერთმეტი თუმანი მანვე ჯიბეში ჩაიწყო. მერე კიდევ ცოცხალია ის მღვდელი? დიაკონი არას ეტყოდა მას, რომ აქედან მისი წილი არ მიეცა და ან მათი საჩივარი მთელს ეპარქიას არ ეცოდინებოდა? ბ. ჯიბილამ ისიც თუ კი არ იცის რაც მის ახლო ხდება, სხვა რაღა ეცოდინება: შეიძლება ასეთივე ქორებია სხვაც მისი ნამაზობი. საბუთი ხელთ გვაქვს, რომ ასე ვიფიქროთ.

მდ. ნ. ბ.

(გაგრძელება იქნება).

უსუსური მსჯელობა ზოგიერთ უჩინალ გაზეთებისა მონასტრების და ეპარქიის ცაცხვა-გლავის გამო.

«ივერიაში» და «ცნობის ფურცელში» ამ უკანასკნელ დროს დაისტამბენ მეტის-მეტად ახირებული შინაარსის სტატიები გელათის მონასტრის გამარცხის შესახებ. ვებუდავთ «ივერიდან» ერთ ამისთანა ახირებული სტატიის წინააღმდეგ დაბეჭდულ წერილს მათი მეფუფების იმერეთის ეპისკოპოსის ლეონიდიანსგან, რომელიც მოთავსებულია «ივერიის» №179-ში. აი ეს წერილი:

«თქვენს პატივცემულ გაზეთ „ივერიის“ მე-174 ნომერში დაბეჭდილია წერილი გელათის გამარცხის შესახებ ვილაცა ს. კ—ძისი, რომელიც სრულებით უსაფუძვლოდ და უსამართლოდ შკიცხავს რაღაცა სამღვრავს მდებს, საქიროა სიმართლის გამოქვეყნება, ამისათვის, იმედია, არ დამიჭერთ ალაგს თქვენს გაზეთის უმახლობელეს ნომერში საპასუხო წერილისათვის.

ს. კ—ძე სხვათა შორის ამბობს: «თურმე ახალის განკარგულებით სიძველეთ მხოლოდ იმათ უჩვენებენ, ვისაც ნებართვა ექნება აღებული. დიალ, კარგი და მოსაწონი, თუმცა დაგვიანებული, განკარგულება უნებებიან. ურემი რომ გადაბრუნდება, გზა მაშინ გამოუჩინდებაო, სწორეთ ამაზე ნათქვამი. მაგრამ არ შემოძლია აქ არ აღენიშნო ერთი კონტრასტი: უწინ ყველას, ვინ იცის, საიდან მოსულს

ბიკ-ბუჭებსაც კი უჩვენებდნენ მონასტრის სიმდიდრეს, ახლა კი შორიდან მოსული სტუმარი—ხახა მშრალი გაუშვეს!..—მოყვანილი სიტყვები თავიდან ბოლომდე სრული სიცრუე და უტიფრობაა. პირველსავე მისვლაზე გელათის მონასტერში ბეჯითად უბძანე, ვისდამიც ჯერ-არს, რომ ჩემ ნება დაურთველად ძველი ნაშთები სალაროში არავისათვის არ ეჩვენებიათ და ვისაც ჩემი ნებართვა ექნებოდა, იმათთვისაც მხოლოდ უნდა დაენახებინათ შუშის შკაფში დაწყობილი ნივთები, შკაფის გაღება სასტიკად ჰქონდათ აღკრძალული. ეს განკარგულება ჯეროვანადაც სრულდებოდა: ჩემი ბარათის მიღების შემდეგ გაუღეს სალარო ყ-დ სამღვდლო კირიანს, კნენია მაჩაბლისას, კნენია წერეთლისას, ეს გარემოება უნდა მოეხსენებოდეს, თუ მეხსიერება არა მალაატობს, დიდად პატივცემულს თ. აკაკი წერეთელს, ბატონს ალ. ხახანაშვილს, უმაღლესის სასახლის ხუროთმოძღვარს სეინის, ქუთაისის რეალურ სასწავლებელში მხატვრობის მასწავლებელს კრანსუხას და სხვებსაც მრავალთა, რომლებიც სახელების ჩამოთვლა, რასაკვირველია, არ შემოძლია. ამ მოკლე დროში დაათვალიერეს გელათის სალარო სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზმა მარკოზ ტყემალაძემ და მღვდ. პ. კარბელაშვილმა და მათ შესახებაც წინ-და-წინ სიტყვიერად მქონდა ნათქვამი ბერებისთვის, რომ ყველაფერი ეჩვენებიათ. შესაძლოა, ხანდისხან არღვევდნენ ამ განკარგულებას, მაგრამ აქედან, ვგონებ, ის დასკვნა არ გამოდის, რომ მხოლოდ ურმის ვადაბრუნების შემდეგ დამენახოს გზა და დაგვიანებული განკარგულება მომეხდინოს. რა წესები იყო ჩემდამც, ყველას უჩვენებდნენ თუ არა ძველ ნივთებს, ამისი მე არა ვიცი რა და არც ვსაქიროებ ვაგებას. აი ნამდვილი გმრემოება საქმისა და ვერ გამიგია, რა მოსახრებით მიუბართავს ს. კ—ძეს სიცრუისთვის და რათ შეუწუხებია თავი ჩემთვის ვაკეთილის მოცემით რაღაცა კონტრასტის შესახებ! «საგონებელი იყო, ბრძანებს კიდევ ს. კ—ძე, რომ ამ უბედურების შემდეგ მაინც ისწავლიდნენ ჰკუას ისინი, ვისაც ამ მონასტრის ბელი აბართათ და დარაჯებს დააყენებდნენ, მაგრამ ვინ არის პატრონი? მონასტერი ისევ ღვთის ანაბარადა დაგდებულია!! რჩევისთვის, რომ ჰკუა ვისწავლო, გულწრფელიდ ვმადლობ დარბაისელ დამრიგებელს, მაგრამ კიდევ იძულებული ვარ გავიმეორო, რომ მოყვანილი სიტყვებიც სიცრუის მხრით ახასიათებენ ს. კ—ძეს. კორესპოდენტს შეუძლია მიბძანდეს

ქუთაისის გუბერნატორთან და მისგან პირადათ გაიგოს, როდის და რა ზომები იყო ჩემის მხრით მიღებული, რომ გელათის მონასტერს მისცემოდა უკლებლივი დარაჯი და რითი დასრულდა დღეს ეს ჩემი თხოვნა-მეცადინობა თუ პატრონობა არ გამეწვევია მონასტრისთვის, გუბერნატორი ხელს არ დამაფარებს და მაშინ ს. კ—ძემაც ჯვარს მაცვას! ვისაც გელათის მონასტრის დღევანდელი გარემოება კარგად აქვს შესწავლილი, იმისთვის სრულდებით ცხადი და აშკარაა, რომ მონასტერს არა გზით არ შეეძლო, არ შეუძლია და, თუ იგივე პირობები დარჩა, არც მომავალში შეეძლება, ნამეტანი სიღარიბის გამო, იყოლიოს დღისით და ღამით ყარაულები. მართალია, ს. კ—ძე ბძანებს იმდენი სიმდიდრის პატრონს მონასტერს ერთი ხეირიანი ებგური არ ჰყავდა დღისითო“. მაგრამ, ალბად, სიმდიდრედ ამ შემთხვევაში იგი გულისხმობს ძველს ძვირფას ნივთებს და ამ ნივთებს თუმანიანი ოქროები ხომ არ ჰქცვიოდათ, რომ მონასტერს ამითი დაეჭირა ებგური და სხვა სახსარი კი. როგორც მოგვხსენებთ, მონასტერს არ მოეზობა.

ს. კ—ძეს საუმჯობესოდ მიაჩნია ძველი ნივთების წალება მუხეუმში. ბატონი ბძანდებით, წაიღეთ, მაგრამ იქ კი სიმთელით იქნებიან დაუკლნი? მოგახსენებთ—არა ჭ ამისი მტკიცე საბუთიც ხელთ მიქირავს.

აღწუხხავს რა დაკარგულ ნივთებს, ს. კ—ძე სწერს: „წაღებული აქვთ სამი თეფში (ერთი მათგანი ბარძიშია 2 1/4 გირვანქა სულ წმიდა ოქრო იყო, ძვირფასი ქვებით მორთული)“.

ს. კ—ძეს წარმოდგენით, თეფში და ბარძიმი ერთი და იგივეა. ვაი ჩვენ უბედურობას და სარწმუნოების სიბნელეს! კაცი, რომელიც ინტელიგენტისა და ქრისტიანის სახელს ატარებს, იმდენად უვიცია სარწმუნოებისა და გულ გარეცხილი ეკლესიურ ცხოვრებაზე, რომ ვერ გაურჩევია ერთი მეორისაგან თეფში და ბარძიმი!.. აი სატირალი და საგოჯებელი—ეს სარწმუნოებრივი გავლურობაა, რადგანაც ამან, მხოლოდ ამ სარწმუნოებრივის გრძნობის უქონლობამ გახადა შესაძლოდ გელათის სიწმინდეთა შეგინება და არა უებგურობამ! მერწმუნეთ ასეა, ბატონო ს. კ—ძე!»

შემდეგ ნომერში უფრო დაწვრილებით განუმარტებთ ჩვენს მკითხველებს საერო ქურნალ-გაზეთების შემცდარ მსჯელობას საზოგადოდ საეკლესიო და სასულიერო წოდების საქმეების შესახებ.

ხ ლ მ რ ა

დღი ხანი არ არის მას შემდეგ, რაც ხოლერის გავრცელების ხმა თავ-ზარსა სცემდა მთელს საზოგადოებას, რადგან ყოველივე ბრძოლა ამ სენის წინააღმდეგ უნაყოფო იყო. ხოლერა ვრცელდებოდა ისეთის სისწრაფით, იმდენ მსხვერპლს შეიწირავდა ხოლმე, რომ ხალხის ხსოვნაში ყოველი ხოლერის ეპიდემია დიდხანს რჩებოდა. როგორც შიში ამ სენის წინაშე, ისე წინააღმდეგ ბრძოლის უნაყოფობა ადვილი გასაგებია, თუ მივიღებთ მხედველობაში, რომ 1883 წლამდის მეცნიერებასაც არ ჰქონდა გამოკვლეული ხოლერის ბუნება და არ იყო შესწავლილი ის ზომები, რომელნიც ღღეს მეცნიერებას მიაჩნია საჭიროდ ხოლერის წინააღმდეგ ბრძოლის დროს. მხოლოდ 1883 წელს რობერტ კოხმა, იმ ექსპერიმენტის ხელმძღვანელმა, რომელიც გერმანიიდან გაგზავნილი იყო ევგებტეს ხოლერის დაახლოებით შესასწავლად, აღმოაჩინა ეგრედ წოდებული სოკოები და ამ რიგად შესაძლებლად გახდა ხოლერის შესწავლა და მის წინააღმდეგ საბრძოლველ ზომების განვითარება. რობერტ კოხმა მიაქცია ყურადღება იმ გარემოებას, რომ ხოლერით ავადმყოფის განავალში და აგრეთვე პირიდან ამონავალში (ნერწყვი) მუდამ არიან ერთგვარი სოკოები. აი ეს სოკოები სენა კოხმა მიზეზად ხოლერით ავადმყოფობისა. ამ შესანიშნავ აღმოჩენის შემდეგ მეცნიერულის დაკვირვებით და სხვა-და-სხვა ცდით გამოიკვდა ბუნება ხოლერისა, გამოიკვდა აგრეთვე ისიც, თუ როგორ ვრცელდება ეს სენი და იმის დაგვარად შემუშავდა ზომები ხოლერის წინააღმდეგ საბრძოლველად.

ხოლერა, როგორც შინაური (Ендемическая) ავადმყოფობა, მუდამ არსებობს და არსებობდა ინდოეთში, ორის დიდის მდინარის ხეობაში: განგისა და ბრაჰმაპუტრასი, ისე როგორც ჩვენში ზოგიერთ ადგილას ციებ-ცხელება (Маларія). კავკასიაში პირველად ხოლერა გაჩნდა 1823 წელს. 1830 წ. ეპიდემია ისეთის სიმძლავრით გავრცელდა და იმდენი მსხვერპლი შეიწირა, რომ ეს ხანა ქართველ ხალხში „დიდ ხოლერობის“ ხანად ითვლება. მართლაც მარტო თბილისში 53 დღის განმავლობაში მოკვდა 3000 სული. თუ მივიღებთ მხედველობაში, რომ იმ დროს ტფილისის მცხოვრებთა რაოდენობა იყო

30,000 სული, გამოდის, რომ ყოველ 10 სულში ერთი ხოლერას უმსხვერპლია. მას შემდეგ ყოველ 7—8 წელიწადში ერთხელ ჩნდებოდა ხოლერის ეპიდემია. მხოლოდ 1870 წლიდან 1892 წლამდის ხოლერა ჩვენში არა ყოფილა. 1892 წელს იყო უკანასკნელი ეპიდემია და ეხლაც მოველით უსიამოვნო სტუმრის სპარსეთიდან მობრძანებას.

როდესაც რობერტ კოხმა აღმოაჩინა ხოლერის სოკოები, ყველაზე უწინარეს შემდეგი საკითხი შეიქნა გადასაწყვეტი: ეს სოკოები ანუ ბაქტერიებია ხოლერის სენის გაჩენის მიზეზი, თუ კიდევ არის სხვა რამე? მხოლოდ ამ საკითხის გადაწყვეტის შემდეგ მეცნიერება შეუდგა ბაქტერიების ბუნების შესწავლას. შედეგი დაკვირვებისა იყო: 1. ბაქტერიები, რომელნიც რ. კოხმა აღმოაჩინა, მუდამ ხოლერით ავადმყოფის განავალსა და პირიდან ამონავალშია; 2. ბაქტერიები ჩნდებიან განავალში მხოლოდ ხოლერის ეპიდემიის დროს; 3. ბაქტერიები არიან ხოლერით ავადმყოფობის ნაწლავებში, ღვიძლსა, ნაღველის ბუშტსა, ტყირპსა, ქაქებსა, გულის ფიცრის ძარღვში და სხვაგან. 4. ხოლერის სიმძლიერე დამოკიდებულია ბაქტერიების სიმრავლეზე; 5. ბაქტერიების უმრავლესობა იმყოფება წვრილ ნაწლავების ქვედა ნაწილში, სადაც უფრო შესამჩნევი ცვლილებანი ხდება ავადმყოფობის დროს. 6. რობერტ კოხის ლაბორანტს ლაბორატორიაში მუშაობის დროს შემთხვევით შეეყარა ეგ სენი და თან გადაჰყვა; 7. იგივე დემარტა ქალ. ჰამბურგში ექიმს ერგელს (Oergel.), 8. მეცნიერებმა პეტენკოფერმა, ემეკრინმა და მეჩნიკოვმა განგებ გადაყლაპეს ხოლერის სოკოები და გახდნენ ავად; 9. ქალაქ კალკუტის ახლო დაგუბებულ წყალში რ. კოხმა აღმოაჩინა ხოლერის სოკოები, მაშინ როდესაც გარშემო სოფლებში არც ერთი კაცი არ გამხდარა ავად ხოლერით; მცხოვრებნი, რომელნიც იმ წყალს სვამდნენ, ავად ხდებოდნენ.

ზემოდ ჩამოთვლილმა ფაქტებმა და მრავალმა სხვა დაკვირვებამ საშუალოდ გამოარკვეის, რომ ხოლერის ერთად-ერთი მიზეზი ის სოკოა, რომელიც რ. კოხმა აღმოაჩინა. შემდეგი ზოოლოგიური თვისებანი ახასიათებენ ხოლერის სოკოებს ანუ ბაქტერიებს: სიგრძე $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ ქლექის ბაქტერიების აქვს, მხოლოდ უფრო მომსხო, უფრო მსუქანია. მის წარმოსადგენად, თუ რა სიდიდე აქვს ხოლერის ბა-

ქტერიას, უნდა გახსოვდეთ, რომ იგი მხოლოდ მაშინ სჩანს შეუიარაღებელის თვლით, როცა გადღებულ იქნება ათასჯერ. ყველა ბაქტერია სწორი არ არის ჩხირივით, არამედ ზოგი რკალივით მოღუნულია. ბაქტერია, ხელოვნურად აღზრდილი ხორცის წვეწვხე ან სხვა რამე მაგვარ საყვებზე, შესამჩნევად სიჩქარით მოძრაობს რამდენიმე ბეწვის საშუალებით, რომელიც ერთ-ერთ თავში აბია. როცა მას წყალი და ორგანიული ნივთიერებანი აქვს, ბაქტერია ძლიერ მრავლობს, მაგ. დასველებულ ტილოზე, ან შუაზე გაქრილ ახალ კარტოფილზე; წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ ბაქტერია ვახში, იგი კვდება. მათი ხელოვნურად აღზრდა ადვილია ხორცის წვეწვხე, სისხლის შრატსა, რძესა და სხვა ამგვარ სითხეზე, თუკი სითხე მჭავე არ იქნება. თუ გარშემო ჰავა 16°-ზე (ცელსისა) ნაკლები იქნება, ბაქტერიებს ზრდა და გამრავლება აღარ შეუძლიან; თუმცა არც ისე იღუპებიან, რომ სათანადო პირობებში კვლავ არ იზარდონ, 8° სიცხე სამუდამოდ ჰკლავს ბაქტერიებს. ასეთი ბიოლოგიური თვისებანი ხოლერის ბაქტერიებისა.

საინტერესოა, რა გზით და რა პირობების გამოისობით ჩნდება ხოლერის სოკო ადამიანის სხეულში და იწვევს ავადმყოფობას? ექვს გარეშეა დღეს, რომ ხოლერის გავრცელება შეიძლება მხოლოდ სენის ერთი ადგილიდან მეორეში გადატანით. ექვს გარეშეა აგრეთვე ისიც, რომ განავალი ხოლერით ავადმყოფისა განსაკუთრებით ხელს უწყობს ხოლერის გავრცელებას, რადგან მასში აუარებელი ბაქტერიაა. დაკვირვებამ გვასწავლა რომ, უკეთუ ხოლერით ავადმყოფის განავალი არ ვახში, ხოლერის სოკო ძლიერად მრავლობს და ემატება ძალა. ხოლერის სოკო, ავადმყოფ სხეულიდან გამოსული, ჰაოულობს ბევრ შესაფერ პირობებს თავის აღზრდისა და გავრცელებისათვის. დასველებულ სარეცხზე, წყალში, რომელშიაც საკმარისად მოიძებნება ორგანიული ნივთიერება, სხვა-და-სხვა გვარ საქმელში, ნოტიო მიწის ნიადაგში, ყველგან მრავლდება იგი; შემდეგ მრავალ გზით შეუძლიან იზოვოს ბინა ადამიანის სხეულში. თვითონ ადამიანს გადააქვს ერთი ადგილიდან მეორეში ხოლერის სოკო და ავრცელებს. ყველა ზევით აღნიშნული მოსახრებანი მტკიცდება შემდეგის უტყუარის ფაქტებით: 1. ხოლერა ვრცელდება შარა გზისა და რკინის გზის გაყოლებზე

და მხოლოდ იმავე სიჩქარით, რა სიჩქარითაც შეუძლიან კაცს ერთი ადგილიდან მეორე ადგილას გადავიდეს; 2. უფრო ხშირად ისინი ხდებიან ავად, ვისაც რამე დამოკიდებულება აქვს ან ავადმყოფთან ან იმის ნივთებთან (მაგ., მრეცხავები ან ავადმყოფის ყურის მგდებელი); 3. ხოლერა ხშირად ვრცელდება მდინარის გასწვრივ; 4. ხოლერა განსაკუთრებით მძინვარებს იქ, სადაც ბევრი, დაძველებული, დამბალი ხილია; 5. მოწამლული წყალი ხელს ძლიერ უწყობს ხოლერის გავრცელებას; ამისთანა შემთხვევა იყო ქ. ჰამბურგში.

მარტო ბაქტერიების გადაყლაპვა არ არის საკმაო, რომ ადამიანი ავად გახდეს. ბევრნი ჰყლაპავენ ბაქტერიებს ხოლერის ევიდემიის დროს, მაგრამ ან არ ხდებიან ავად, ან არადა იხდიან ავადმყოფობას ძლიერ ადვილად. ეს მოვლენა ერთის მხრივ აიხსნება იმით, რომ თვითონ სხეულს აქვს შეძლება წინააღმდეგ ხოლერის ავადმყოფობას მაშინაც-კი, როცა ბაქტერია უკვე სხეულში ბინადრობს, და მეორეს მხრივ საჭიროა, ბაქტერია სტომაქიდან ნაწლავებში გავიდეს დაუზიანებლად, რომ მას შეეძლოს ზრდა და ხოლერის საწამლავეების შემუშავება. ეს კი ყოველთვის არ არის შესაძლებელი, რადგან სტომაქში არ არის ერთგვარი სიმჭავე, რომელიც ჰკლავს ბაქტერიას ან ისე აუძლურებს, რომ მრავლება აღარ შეუძლიან. ადვილი მისახვედრია, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს კარგ სტომაქს ადამიანის ჯანმრთელობისათვის კერძოდ ხოლერის ევიდემიის დროს, მაგრამ საკმარისია მხოლოდ ერთი ბაქტერია გავიდეს დაუზიანებლად ნაწლავებში, რომ მ—4 დღის შემდეგ მილიარდამდის გამრავლდეს და გამოიწვიოს ესა თუ ის ფორმა ხოლერით ავადმყოფობისა.

როგორც უკვე ზევით მოვიხსენიეთ, ყველა ერთნაირად არა ხდება ავად, ეს მოვლენა დამოკიდებულია სავსებით იმაზე, თუ როგორ არის ამა თუ იმ პირის სხეულში ფიზიკურად მომზადებული ავადმყოფობასთან საბრძოლველად. ზოგი სრულებით არა ხდება ავად, თუმცა შეიძლება ხოლერობის დროს ბევრი ბაქტერიაც ჩაყლაპოს; ზოგი ძლიერ სუბუქად იტანს ავადმყოფობას, და ზოგიც რამდენისამე საათის განმავლობაში ეთხოვება წუთისოფელს. სამი ტიპური ფორმაა ხოლერით ავადმყოფობისა და ამათ ავწერთ, მკითხველს წარმოადგენა ჰქონდეს, თუ რაში გამოიხატება ხოლერით ავადმყოფობა.

(დასასრული იქნება).

წერილი ათონიდან.

ათონის მთაწმიდის კანონი ანუ წესდებულება მონასტრების.

ათონის მთაწმიდა არა ნახევარი კუნძული ეკუთნის მაკედონიას. სიგრძით არის ოთხმოცი ვერსი, და სიგანით ოცდაათი. ეს ადგილი მიჩენილია ძველ დროიდგანვე, ბერების სამყოფად, მეფეების, პატრიარხების და ღირსთა მამათა მიერ. ეს მთაწმიდა არის გაყოფილი ოც ნაწილად ე. ი. ოცი მონასტერია თითოეულ მონასტერს თვისი ნაწილი აქვს; როგორც მებატონე თითოეული მონასტერი მის კუთნებულ ადგილზედ ვისაც უნდა იმას დააყენებს ქვეშევრდომად და მებარკეთ მონასტრისა. ვითარცა ძველი დროის ბატონს, თითოეულს მონასტერს სრული უფლება აქვს მის ქვეშევრდომზე... ამ ოცი მონასტრების ადგილზედ არიან მრავალნი მოღვაწენი ბერნი დასახლებულნი, ზოგს ეკკლესიანი სახლები უდგათ, ზოგს უეკკლესიო. ვისაც ეკკლესიით სახლები აქვსთ იმათ ეძახიან კელიას და რომელსაც უეკკლესიო—იმას ეძახიან კალიბას.

ამ მთაწმიდის მონასტრებს აქვს შესაკრებელი შუა ადგილზედ. აქ არის საკუთარი მონასტერი პორტისა, ე. ი., კარისა, აქვე არის პატარა დუქნები ბერებისა. ამიტომ ამ ადგილს ეწოდება კარეა.

ამ კარეაში არის ყოველი ოცი მონასტრიდგან შეკრებილი თითო გამორჩეული ბერი-არხიმანდრიტი. სახელად ეძახიან—ათონის მთაწმიდის წმიდა სინოდს: იქვე ახლო არის თათრის ნაჩაღნიკი (კაიმიკანი). ათონის მთაწმიდის სინოდი განიხილავს ყოველივე ბერების საჩივარს და რასაც ეს კრება გადაწყვეტს იმის დარღვევა არავის არ შეუძლია; არც პატრიარხს. ვინაიდგან ძველ დროიდგან ყოველ მეფეს მართლადიდებელს და სხვათა ხელი მოწერილი აქვთ წმიდა მთის წესდებაზე, რომ ბერული წესი ეგოს უცვალებულად. მართლაც მთაწმიდის მონასტრებში სრულდება სრული ტიბიკონი ვითარცა დასწერეს წმიდათა მამათა, რომელთა აღსრულებითა მრავალნი მიემთხვივნენ დიდსა სიწმიდესა ქრისტეს წინაშე. ძველ დროებაში იყვნენ ურიცხვნი ბერები პალესტინაში, სირიაში, არაბეთში, ეგვიპტეში, თიბაიდში, მიტრიის მთებზედ და სხვანაირად ბრწყინვიდნენ წმიდანი მამანი მნათობნი ყოველისა სოფლისანი. ეხლა მხოლოდ მთაწმიდაში დავინახავთ. აგარიანთა

და სხვათა და სხვათა სულიერ და ხორციელთა მტერთა შორის. ეს უბიწო ბერების წესი ბერძნებთა შორის არის დაცული. გავიძახით ხმა მაღლად: ბერძნები არ არიან კარგო? ვის უკავია დღეს კვერთხი მამათ მთავრისა, ვინ ებრძვის დღე და დამ მართლმადიდებელი საწმუნოების შებღალღას, ვინ დაიცვა აქამომდე წმინდათა ცხოველს მყოფელი საფლავი? ვინ მოიკლა უსამართლოდ! ესენი იყვნენ სულ ბერძენთა ნათესავნი. ვინ იყო ქვეყნის მპყრობელი კეისარი, ვინ უფლობდა სტამბოლს და წმიდა სოფიას, ბერძენთა ნათესავი. თუმცა დაეცა ბერძნები ხილულად მიეცა რამდენიმე ნაწილი აგარიანთა ქვეშევრდომობას; მაგრამ გონებით კი არ არიან დაცემულნი, საღმრთო სჯულის და წესის დაცვას იმ გვარად ცდილობენ, რომ არ უნდათ ერთი იოტა ე. ი. პაწაწინა გადაეცილონ. რომ ყოფილიყვნენ გონებით სუსტნი აქამდის ნახევარი გათათრებული და გაფრანგებული იქნებოდნენ. ათონის მთაწმიდის მონასტრის ქვეშევრდომნი კელიოტნი ყოველივე მონასტრის მოთხოვნილებას ასრულებენ და ბევრას უხთან მონასტერს თითოეულ წელს ათ ათ მანეთს კაცის თავზედ. რამდენი პირნიც არიან ჩაწერილნი ნასყიდობის წერილში. კელიაში შეუძლია მხოლოდ სამი ბერი ჩაწეროს ნასყიდობის წერილში. რამდენიც უნდა იმდენი იყოლიოს ბერები ნება აქვს. ერთი მოკვდა დაწერილი—ბერი, მონასტერი მეორეს ჩაწერს ასე რიგიანად მიდის ეს წესი.

ამ ათონის მთაწმიდის უცვალებელ ბერულ საცხოვრებელს კანონს მხოლოდ ჩვენ ქართველთა ბერები აღარ ვემორჩილებით. მთაწმიდის ტიბიკონი ჩვენ ვუარვყავთ ზღაპრულად ვითარცა უხმარი, რომლისათვის ვართ დასჯილნი ღვთისაგან ზღაპრულად.

აი როგორ, მოგახსენებთ: 1868 წელს ათონის მთაწმიდაზედ ივერიის მონასტრიდგან იყიდეს ბესარიონ ნოდიაშვილი, ბენედიქტე ბარკალაიაშვილი და სხვათა კელია ე. ი. ეკკლესიის სახლები. ივერიის მონასტრის მამებმან მაშინვე აღმოუჩინეს დიდი შემწეობა ვითარცა ქართველთა. მამა ბესარიონ ნოდიაშვილი და ბენედიქტე ბარკალაიაშვილი მიმართეს თხოვნით იმერეთის ეპისკოპოსს გაბრიელს, მეგრელიის—ტარასის გურიის—ეპისკოპოსს გაბრიელს და გამოითხოვეს ფულის შეკრების ნება რათა ათონის მთაზედ გააშენონ ქართველთა სავანე ე. ი. დაარსონ პატარა

მონასტერი სადაც შეეძლოს ცხოვრება ყოველთა ქართველთა ბერთა. დაიწყეს მართლად შენება. ჩვენ-
 და საუბედუროდ წინამძღოლნი ჩვენი ყოფილან
 ბრძელები ზე ჩაგვყარეს უფსკრულში აი როგორ. ივერიის
 მონასტერს ეკონა ჩვენ ქართველნი ბერები მოვედით
 საცხოვრებლად ზე მორჩილად ქრისტეს სახელისათვის.
 ის კი-არა ჩვენმა წინამძღვარმან განუცხადა ბერძნის
 ბერებს დაცალეთ ივერიის მონასტერიო. აღენთო
 ცეცხლი გაუქრობელი ვიდრე აქამომდე. ესლა სურსთ
 ძალით აიღონ ივერიის მონასტერი მამა ბენედიქტეს
 წყალობით. ერთიმეორეს უნდა დავესიოთ ვითარცა
 ურჯულონი. არ ვიცი რა ვთქვა- მართალი უნდა
 მოვახსენოთ, რომ ჩვენ ქართველი ათონის ბერებს,
 რომ ყოლოდათ რიგიანი გონიერი წინამძღვარი
 დღეს ათონის ივერიის მონასტერში იქნებოდა ორმო-
 ცი-სამოცი კაცი 1868 წლიდან. სიმდაბლით,
 ვითარცა ქრისტემ გვასწავა, რომ გვეთხოვა ბერი
 რამ გაგვიკეთდებოდა. მაგრამ ამპარტაუნებითა ჩვე-
 ნითა დავეკით: რად დავტოვეთ სოფლები? და უდაბ-
 ნოში, რა შევიძინეთ? სოფელში შიმშილით ვიხო-
 ცებოდით აუხაზეთის ტყეებში დავძვრებოდით და
 ციხეებში სულს ვითქვამდით. ათი ათასობით ფუ-
 ლები შეგკრიბეთ, ამ ათონის საწყალი ბერების
 სახელით. ისინი გავდენეთ და გავიძახით ივერიის
 მონასტერი ჩავვაბარეთო... ვის ჩააბარონ? ათიოდე
 საწყალ ბერებს? რომელთა ქართულიც აღარ იციან?
 დავგავიწყდა რომ ამას-წინად ხელში გვქონდა დავით
 გარეჯის მონასტერი და ჩვენი უთაოსნობისაგან ვე-
 ღარ მოუარეთ და გამოგვდევნეს დიდის შეურაცხე-
 ბით. როგორ შეგვიძლია ივერიის მონასტრის მოვ-
 ლა დღეს რომელსაც უნდა სამასი-ოთხასი კაცი.
 ჯერ უნდა განგვეზადა კაცები უბრძოლველად
 მერე გვეთხოვა; მაგრამ ჩვენდა საუბედუროთ ბერები
 ვინც ვარგოდა ყველა გაიდევნა, ესლა მამა წინამ-
 ძღვარი ბ. ბრძანებს ათონის მთაწმიდის იერუსალიმის
 მონასტრები რუსეთს უნდა ჩავაპაროო. რა უსაფუძ-
 ლოა ეს ლაპარაკი. სულთანმა იცის რომ წმიდა
 წმიდათა, წმიდა სოფია და სხვანი წმიდანნი ადგილნი
 ქრისტიანებისა იყო. ტახტი ბერძნის მეფისა იყო.
 რუსეთმა იცის საქართველოს მისი მეფე, და პატრიახი
 ყავდა. სომხეთმა და საფრანგეთმან იციან, რომ
 საფლავი ქრისტესი მართლმადიდებელთა იყო,
 ეგრეთვე ბერძნებთაც იციან რომ საქართველოს
 მონასტრები არიან აქ; მაგრამ—ქვეყანას ვინ ძლევს?
 —სიმდაბლით მოსიარულე.

მამა ბენედიქტეს სურს ფულები შეიძინოს კიდევ.
 არ ვიცი რა აქვს ვის დარჩება? უკეთუ ათი
 ათასი ბერები ემორჩილებიან მთაწმიდის კანონს
 ჩვენ ვინ ვართ? ვისით ვყოყმოთ: ღმერთმან ინე-
 ბოს, მაგრამ მამა ბენედიქტე თვითონ მდიდრდება
 და მონასტერი ვის დარჩება არავინ იცის.

მ. ა. ქ.

შუხნალ-გაზეთთბიდან.

ფლოტის ბრძოლა, 28 ივლისს. 28 ივლისს
 დილით რუსის ესკადრა აღმირალ ვიტგეფტის უფ-
 როსობით პორტ-არტურთან გავიდა და ვლადივა-
 სტოკისაკენ გაემართა. აღმირალ ვიტგეფტსა ჰყავდა:
 ჯავშნიანი გემები „ცესარევიჩ“-ი, „რეტვიზან“-ი,
 „პობედა“, „სევასტოპოლ“-ი, „პერესვეტ“-ი და
 „პოლტავა“, პირველ რანგის კრეისერება «სკოლდ»,
 „დიანა“ და «პალადა», მეორე რანგის კრეისერი
 «ნოვიკა“-ი და 8 ნაღმიანი გემი. რუსის ესკადრა
 დილის 7 საათზე გავიდა, 2 საათს ნაღმების ძებნას
 მოუწდა და 9 საათზე სამხრეთისაკენ გაემართა.
 პორტ-არტურთან იაპონელებს 11 კრეისერი და 17
 ნაღმიანი გემი ედგათ. იაპონელებმა უკან დაიხიეს
 და ნაშუამღევს 1 საათზე რუსის ესკადრა აღმირალ
 ტოგოს ესკადრასთან მიიყვანეს. ტოგოს ფლოტი
 თითქმის ერთი-ორად ძლიერი იყო რუსის ფლოტზე,
 ამიტომ იაპონიის ფლოტი დაედევნა რუსის ფლოტს.
 რუსის ესკადრა კილვატერის რიგზე გამძკრივებული
 (წეროებივით, ერთი-მეორის შემდეგ) მიდიოდა. წინ
 აღბად აღმირალის გემი „ცესარევიჩ“-ი და კრეისე-
 რები მიდიოდნენ, „ნოვიკა“-ი და ნაღმიანი გემები
 ან წინ ან გვერდზე იდგებოდნენ. დანარჩენი ჯავ-
 შნიანი გემები აღბად უკან მისდევდნენ. როგორც
 აღმირალ მატუსევიჩის მოხსენებიდან სჩანს, ბრძოლა
 1 საათზე დაიწყო. 40 წამის ბრძოლის შემდეგ
 რუსის ესკადრა შანდუნისაკენ გაემართა, მაგრამ
 აღმირალი ტოგო სადამოს 5 საათზე ისევ მოეწია
 რუსის ესკადრას. გაიმართა გამწვავებული ბრძოლა.
 ამ ბრძოლის დროს პატარა ზარბაზნებს გარდა, 355
 დიდი მძიმე საზღვაო ზარბაზანი სქექდა რამდენსამე
 საათს. რუსებს ესკადრის უფროსი აღმირალი ვიტ-
 გეფტი მოუკლეს და გემები ძლიერ დაუზიანეს.

იაზონელმა, ეტუბა, შუაზედ გაარღვიეს რუსის ესკადრა. „ცესარევიჩ“-ი, „ასკოლდ“-ი, „ნოვიკ“-ი, ნალმიანი გემები და იქნება «პალადა»-ც წინ მოექცნენ და სამხრეთისაკენ გაემართნენ; ჯავშნიანი გემები «რეტევიზან»-ი, «პობედა», «პოლტავა», «სევესტოპოლ»-ი და «პერსვეტ»-ი და კრეისერი «დიანა» უკან დარჩნენ ჭ როგორც სხანს, აღმირალ თავად უხტომსკის უფროსობით პორტ-არტურისაკენ გაემართნენ. იაზონელები თან დაედევნენ რუსის გემებს. მალე დაღამდა. აღმირალ ტოგოს ბრძანებით ნალმიანმა გემებმა იერიში მიიტანეს რუსის გემებზე... «ცესარევიჩ»-ი ვლადივოსტოკისაკენ გაემართა, მაგრამ კაპიტანმა მალე შეატყუა, რომ დაზიანებული გემი დიდ მანძილს ვერ გაივლიდა, სამხრეთისაკენ, გერმანიის კოლონიისაკენ გაემართა და მეორე დღეს, საღამოს 9 საათზე ცინდაოს პორტში მივიდა. კრეისერი «ნოვიკ»-ი და ნალმიანი გემები «ბევშუმნი», „ბევზოშჩანდი“ და «ბევსტრაშნი»-ც იქ მივიდნენ. «ნოვიკ»-მა ქვანახშირი დაუღო და 24 საათის შემდეგ შანხაისაკენ წავიდა, იქიდანაც კანონიერ ვადაზე გავიდა და როგორც ამბობენ, ვლადივოსტოკისკენ გასწია. კრეისერი «ასკოლდ»-ი კონტრ-აღმირალ რეიცენშტეინის უფროსობით და ნალმიანი გემი «გროზოვოი» შანხაიში მივიდნენ; «ასკოლდ»-ი დაზიანებული ყოფილა და დოკში შესულა შესაკეთებლად, «გროზოვოი»-კი რუსის იარაღ აყრილ კანონირ გემ „მანჯურ“-ის გვერდზე დამდგარა... ნალმიანი გემი «ბურნი» შანდუნის ახლო კლდეს დასჯახებია; ლეიტენანტ ტირკოვს «ბურნი» აუფეთქებია, თავის მეზღვაურებით ვეიხავეიშა მისულა და იქ ინგლისის ბაირალს შეჭვარებია (ვეიხავეი ინგლისის სამფლობელოა). ნალმიანი გემი „რეშეტლნი“ ნეიტრალურ პორტში ჩიფუში შესულა, იაზონელები შეპყლიან თანა და ბუქსირით ელიოტის კუნძულებისაკენ (ლიაოლუნის ნახევარკუნძულისაკენ) წაუყვანათ. მაგრამ იქნება «რეშეტლნი» 28 ივლისის ბრძოლას არ დასწრებოდეს; „რეშეტლნი“ უფროსი ლეიტენანტი როშაკოვსკი სწერდა თავის მოხსენებაში; პორტ-არტურიდან 29 ივლისს გამოველ პორტის უფროსის აღმირალ გრიგოროვიჩის ბრძანებით... .

ცინდაოში „ცესარევიჩ“-სა და სამ ნალმიან გემს, როგორც ვიცით, გერმანელებმა იარაღი აპყარეს; ამბობენ კრეისერი «ასკოლდ»-სა და ნალმიან

გემ «გროზოვოი»-საც იარაღს აპყრიან შანხაიში. ასე რომ ეს გემები და იმათი მეზღვაურები ომის გათავებამდე მონაწილეობას ვეღარ მიიღებენ ომში.

* *

იაზონელმა პარლამენტორმა 3 აგვისტოს, დილის 10¹/₂ საათზე, პორტ-არტურის მეციხოვნე ჯარის შტაბის უფროსს წერილი ჩააბარა. წერილის შინაარსი შემდეგი იყო: 1. ჩვენის იმპერატორის კაცთ-მოყვარულის სურვილის თანახმად ყველა ქალსა და ბავშვს, არა უმეტეს 16 წლისას, მღვდლებს, დიპლომატიურ კორპუსის წევრებს და ნეიტრალურ სახელმწიფოთა ჯარისა და ფლოტის აფიცრებს ნება ეძლევათ პორტ-არტურიდან გამოვიდნენ. 2. ამის პასუხი უნდა ჩაგვბარდეს 4 აგვისტოს დილის 10 საათზე შუიშიანიდან 500 მეტრის მანძილზე, ჩრდილოეთით. 3. ვინც ამ პირთაგან პორტ-არტურიდან წამოსვლას მოინდომებს, თეთრის დროშით ხსენებულ ადგილას უნდა მოვიდეს 4 აგვისტოს ნაშუადღევს 2 საათამდე. 4. ჩვენი ქვეითა ჯარის რაზმი ამავე ადგილას მოვა თეთრის დროშით და პორტ-არტურიდან გამოსულ ხალხს მოუტღის. 5. ყველა წამსვლელს ნება აქვს ბარგი წამოიღოს თანა; თუ საჭიროდ დაინახავთ ამ ბარგს გავშინჯავთ. 6. წიგნებისა, წერილებისა და ომის თაობაზე შედგენილ დოკუმენტების პორტ-არტურიდან წამოღება არ შეიძლება. 7. პორტ-არტურიდან გამოსულ ხალხს სრულ მფარველობას გაუწევთ და დაღწამდე ჯარს გავაყოლებთ. 8. ამის პასუხი მოკლე უნდა იყოს: ან «პო», ან „არა“; ჩამოთვლილ პირობათა შეცვლა შეუძლებელია. (მ. ვ.)

გერმანიისა, საფრანგეთისა და სხვა სახელმწიფოთა აგენტები თავიანთ მთავრობათა ბძანებით პორტ-არტურიდან გამოვიდნენ. გერმანიის აგენტებისათვის თითონ იმპერატორ ვილჰელმს მიუწერია ბძანება რმელიც იაზონელ პარლამენტორს გადაუცია პორტ-არტურში. (მ. ვ.)

შანხაიში ფიქრობენ, რომ ინგლისის კონსულის დაუინებითი თხოვნისა გამო, „ასკოლდ“-სა და „გროზოვოი“-ს იარაღს აპყრიანო. რუსეთის საზღვაო სამინისტრომ მიწერილობა გაუგზავნა კრეისერ «დიანას», რომელსაც საიგონში აპყრიან იარაღს.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

* * ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი სტავროპოლის სემინარიის ინსპექტორის თანაშემწის ტრიფონ ჯაფარიძისაგან: მ. რ.! საჭიროდ ვნაცხებ ვაგონობით დადგენილება სტავროპოლის სასულიერო სემინარიის შედგენილება რჩევებს ამის შესახებ, რომ მომავალი სამოსწავლო წელს მასლება ეგზემენები დაიწყება 23 აგვისტოს და გათავდება 26. შემდეგ თხოვნები აღარ მიიღება და აღარც განიხილება. ანაბრებულად თქვენი გასუთის შემწეობით, მთ უბედურად, რომ შანსადელომ მგალითა არაფერ შეაგდინოს. შანსს სხვა მოსაზრებით გამოაწოდდა მათი საქმე ვინც დაიგვიანა.

მასლება ეგზემენები 1 კლასისთვის აქნება: 1) წერათა—საწყვეთებსა, 2) ზეზინა—გატყუანაში, ანათმეტაკაში და რუსულ ენაში სლაგანსურაანათ.

* * კონტრა-ადმირალის მატუსევიჩის დეპეშა, მისს უდიდებულესობას 30 ივლისს: «უქვეშევრდომილესად მოვახსენებ თქვენს უდიდებულესობას, რომ 28 ივლისს, გათენებისას, ჩვენმა ესკადრამ დაიწყო პორტ-არტურის ნავთ-სადგურიდან გამოსვლა. ესკადრაში იყო ექვსი ჯაფანიანი გემი, კრეისერები „ასკოლდ“-ი, «დიანა», „პალადა“, და „ნოვიკ“-ი და რვა ნალმიანი გემი. იაპონელებმა ჩვენ წინააღდეგ თავი მოუყარეს სამ რაზმს; პირველ რაზმში იყო: ჯაფანიანი გემები «ასახი», „მიკაზა“, «ფუჯი», „იაშიმა“, და „შიკიშიმა“ და კრეისერები „ნისინი“ და „კასუგა“; მეორე რაზმში: კრეისერები „იაკუმა“, „კასავი“, «ჩიტოზა» და „ტაკასავა“; მესამე რაზმში: კრეისერები «აკიტუშიმა», „იძუმი“, „მაძიშიმა“, „იძუკიშიმა“ და „ხაშიტალა“, ჯაფანიანი გემი „ჩინ-იენი“ და ოცდა ათ ნალმიანი გემამდე. ჩვენი ესკადრა მოძრაობდა და სკდილობდა, მტრის გემთა რაზმების გარღვევას. ამ დროს იაპონიის ნალმიანი გემები ჩვენი ესკადრის წინ, გზაზე, ნალმებს აწყობდნენ, რაც ხელს უშლიდა ჩვენი ესკადრის მოძრაობას. ნაშუადღევს პირველ საათზე, 40 წუთის ბრძოლის შემდეგ, ჩვენმა ესკადრამ მოახერხა გზის გარღვევა და შანტუნგისკენ წასვლა. მტერი თან-ღ თან გვიახლოვდებოდა. ხუთ საათში ბრძოლა ისევ განახლდა. ბრძოლამ რამდენსამე საათს გასტანა. ბრძოლის დროს მოკლული იქნა ესკადრის უფროსი

და დაიჭრა და გრძობა დაჰკარგა ჯაფანიან გემის „ცესარევიჩ“-ის უფროსმა. ამავე დროს გაფუჭებულ იქნა მანქანა და საჟე «ცესარევიჩი“-ისა. 40 წუთის შემდეგ „ცესარევიჩი“ გაჩერდა, რის გამო სხვა გემები იძულებულნი იყვნენ, იმის გარეშე ემოქმედნათ. ესკადრის უფროსობას შეუდგა თავ უხტომსკი, ხოლო ჯაფანიან გემის «ცესარევიჩი“-ისას— უფროსი აფიცერი. როდესაც ჩამოხნულა, „ცესარევიჩი“-მა ვეღარ შესძლო ესკადრასთან სიარული, მოტრიალდა და სცადა ვლადი-ვოსტოკისკენ წასვლა. დამე იაპონელებმა ნალმებით იეროში მიიტანეს „ცესარევიჩი“-ზე. გათენებისას, შანტუნგის მახლობლად, მეზღვაურებმა ვასინჯეს „ცესარევიჩი“, მაგრამ იგი იმდენად დაზიანებული აღმოჩნდა, რომ ვლადი-ვოსტოკამდე მისვლას ვეღარ შესძლებდა, ამიტომ გემს ნება მიეცა კიაო-ჩაოში წასულიყო შესაკეთებლად. ბრძოლის დროს მოკლულ იქნა ადმირალი ვიტგეფტი, საფლავმანო შტურმანი აზარიევი, ფლაგ-აფიცერი ელისი ლ შტურმანი დრაგიევიჩი. მსუბუქად დაიჭერ შე; დაიჭრნენ აგრეთვე კეტლინსკი, უფროსი ფლაგ-აფიცერი კედროვი, კუშინიკოვი, ჯაფანიან გემის უფროსი ივანოვი, შუმოვი, ნენიუკოვი, პილკინი და ლეონტიევი. მოკლულ და დაჭრილ მატროსების რიცხვი ჯერ დანამდვილებით არ არის გამორკვეული. საღამოს 9 საათზე მოვედით კიაო-ჩაოში, სადაც დაგვხდნენ კრეისერი „ნოვიკ“-ი და ნალმიანი გემი „ბეზშუმი“. ბედნიერი ვარ მოვახსენო თქვენს უდიდებულესობას, რომ აფიცრები და მეზღვაურნი მამაცად იბრძოდნენ».

* * კრეისერი „ასკოლდ“-ი ვუზუნში მოვიდა. ამ გემს წყალს ზევით გვერდი აქვს დაზიანებული და მეზუთე საკვამლე დანგრეული. კონტრა-ნალმიანი გემი „გროზოვოი“ მდინარეში შემოვიდა, რადგან მაშინა აქვს შესაკეთებელი. აფიცრები ამბობენ, რუსის გემებმა გამწვავებულის ბრძოლის შემდეგ იაპონიის ფლოტის წრე გაარღვიეს და აქეთ-იქით გაითანტენო. „ასკოლდ“-ი და „გროზოვოი“, 31 ივლისს მოვიდნენ აქა. „ასკოლდ“-ი თხოულობს, ნება უნდა მომეცეს პორტში დავჩე, რადგან ზღვაში დგომა არ შემძლიანა.

* * («ვოლტის საგ.“). ოფიციალური ცნობა. ადმირალი ტოგო იტყობინება, რომ რუსეთის ესკადრა 28 ივლისს გავიდა პორტ-არტურიდან და სამხრეთისკენ გაემართა. იაპონიის შეერთებული

ფლოტი თავს დაეცა რუსეთის ესკადრას პორტ-არტურისიდან 25 მილის სიშორეზე, სამხრეთ აღმოსავლეთით; რუსეთის ესკადრა აღმოსავლეთისაკენ მიბრუნდა და იაპონიის ფლოტი უკან დაედევნა. ცხარე ბრძოლა გაიმართა ნაშუადღევის 1-ლ საათიდან და გაგრძელდა მზის ჩასვლამდე. შემდეგში რუსების ზარბაზნების სროლა შესამჩნევად შესუსტდა; იმათი საომარი წეს-რიგი დაირღვა და გემები ერთმანეთში აირივნენ. „ასკოლ“-მა, „ნოვიკ“-მა, „ცესარევიჩ“-მა, „პალადა“-მ და რამდენიმე კონტრ-ნაღმიანმა გემმა თავს უშველეს და სამხრეთისაკენ გაიქცნენ. დანარჩენმა გემებმა უკან დაიწიეს; ღამე მათზე იერიში მიიტანეს იაპონიის ნაღმიანმა გემებმა და რუსეთის უკან დაწეული გემები, ალბათ, ისევ პორტ-არტურის ნავთსადგურში შევიდნენ. იაპონიის ფლოტს თვალსაჩინო ზარალი არ უნახავს; მოკლულთა და დაქრილთა რიცხვი 170 კაცი უნდა იყოს.

მიკადომ უბრძანა მარშალ ოიამას ნება მისცეს ქალებს, სასულიერო პირებს, ვაჭრებსა და სანეიტრალო სახელმწიფოების სადიპლომატო წარმომადგენლებს, დასტოვონ პორტ-არტური; უბრძანა აგრეთვე მფარველობა გაუწიოს ხსენებულ პირთ. ოიამამ ნება მიიღო ამასთანავე, ხსენებულთა გარდა, პორტ-არტური დაატოვებინოს მშვიდობიან მცხოვრებთაც, რათა მათ მონაწილეობა აღარ მიიღონ ბრძოლაში.

* * * შემკვიდრე ცესარევიჩი და დიდი მთავარი ალექსი ნიკოლოზის ძე დაინიშნა შეფად ფინლიანდის ლეიბ-გვარდიისა, ლიტოვის მე-51 და აღმოსავლეთ-ციმბირის მე-12 პოლკებისა; აგრეთვე ჩარიცხულ იქმნა ყველა იმ პოლკებსა და გვარდიას ნაწილებში, რომლების შეფად ხელმწიფე იმპერატორი ბრძანდებდა, აგრეთვე კავალერგარდის, კირასირთა ლეიბ-გვარდიის, ულანთა ლეიბ-გვარდიის და გრენადერთა ერენის მე-13 პოლკებში. — ხელმწიფე დედოფალი ალექსანდრა თეოდორეს ასული დაინიშნა შეფად ალექსანდრიის დრაგუნთა მე-15 პოლკისა. — ბიულეტენი: (ხელმწიფე დედოფალს ალექსანდრა თეოდორეს ასულს ღამე კარგად ეძინა. ტემპერატურა 36,9; მაჯა — 78. თვით-გრძნობიერება მშვენიერი აქვს. მაღალ-ახლად-შობილი ჯანმრთელად არის.

* * * ხელმწიფე იმპერატორის უდიდებულესობის ბრძანებით, 30 ივლისს გარეშე საქმეთა მინისტრმა დაავალა რუსეთის ელჩს პარიზში სთხოვოს საფრანგე-

თის მთავრობას, რომ რესპუბლიკის წარმომადგენელს. ტოკიოში მიენდოს, რუსეთის მთავრობის მხრით. ენერგიული პროტესტი გამოუცხადოს იაპონიის მთავრობას, როგორც ჩინეთის ნეიტრალიტეტის დარღვევისა, ისე საერთაშორისო უფლებების პრინციპების შეზღვევის გამო, რაც გამოიხატა ჩიფუში რუსეთის გემზე თავდასხმით; ამასთანავე გამოუცხადოს იაპონიის მთავრობას, რომ ნეიტრალიტეტის ასეთს დარღვევას შესაძლებელია მეტად სახიფათო შედეგი მოჰყვეს.

* * * ხმა არის, რომ იაპონიის ჯარმა ანშანჯანიდან უკან დაიწია, სამხრეთისაკენ. ამ გარემოებას იმით ხსნიან, რომ იაპონელებმა, როგორც ამბობენ, მიმშველი ჯარი გაგზავნეს პორტ-არტურისაკენ. გუშინ, ანშანჯანში, სამხრეთიდან ზარბაზნების ხმა ისმოდა; ამბობენ, რომ სიმუჩენისკენ წინ წაწეულ რუსის ჯარს ბრძოლა მოუხდა იაპონელებთან და ამით უკან დაიხიესო.

* * * ვოლფის სააგენტო ტოკიოდან ოფიციალურად იუწყება. ჩიფუდან 29 ივლისს მოსულის დეპეშით იტყობინებინა, რომ რუსის ორი ნაღმიანი გემი ხმელეთს გამოირიყა ვეი-ხაი-ვეიდან აღმოსავლეთით 20 მილის მანძილზე.

* * * სახელმწიფო დეპარტანენტი აცხადებს: არ შეგვიძლია ჩინეთსა, იაპონიას, ან რუსეთს ძალადვატანოთ, რომ უთუოდ შეასრულონ სახელმწიფოთა შორის დადგენილებანი და შეთანხმება იმადგილების შესახებ, რომელიც საომარ ასპარეზდად დანიშნული. შეერთებულ შტატებს მხოლოდ ზენობრივი ზედ-გავლენა შეუძლია იხმაროს შეთანხმების დასაცველად.

სახელმწიფო სეკრეტარმა გემი გამოაცხადა, რომ ამერიკას და ოსმალეთს შუა ინციდენტის გამო პორტამ სრული თანხმობა გამოუცხადა ამერიკის შეერთებულ შტატების ყოველსავე მოთხოვნილებასზე. ინციდენტი დასრულდა.

* * * ტფილისის ქალაქის მოურავის მოადგილემ თავ. ვ. ნ. ჩერქეზიშვილმა, 5 აგვისტოს, მისის უდიდებულესობის ხელმწიფე იმპერატორის სახელობაზე შემდეგი შინაარსის დეპეშა გაუგზავნა საიმპერატორო კარის მინისტრს: „ტფილისის ქალაქის საბჭოს საგანგებო კრებამ 4 აგვისტოს გადაიხადა პარაკლისი მისს იმპერატორებით უმადლესობის ახლად დაბადებულ მემკვიდრე ცესარევიჩისა და

დიდის მთავრის ალექსი ნიკოლოზის ძისა და მთელის სამეფო სახლეთულობის დღეგრძელობისათვის და ამასთან დაადგინა: 1. გამოეცხადოს მისს იმპერატორებით უდიდებულესობას ტფილისის მცხოვრებთა მხრივ უქვეშევრდომილესი გრძნობანი ერთგულებისა და სიყვარულისა; 2. მისი იმპერატორებით უმაღლესობის მემკვიდრე ცესარევიჩისა და დიდის მთავრის ალექსი ნიკოლოზის ძის დაბადების აღსანიშნავად ხელ-მეორედ აღიძრას შუამდგომლობა, რომ ტფილისში დაარსებულ იქმნას პოლიტექნიკუმი, რომელსაც ეწოდოს სახელი მემკვიდრე ცესარევიჩის ალექსეი ნიკოლოზის ძისა; პოლიტექნიკუმის დაარსებისათვის საჭირო თანხის გამოსაძებნად და ამ საქმის შესამუშავებლად ამორჩეულ იქმნა განსაკუთრებული კომისია, რომელმაც სექტემბერში საბჭოს უნდა წარმოუდგინოს თავისი მოხსენება და ვ. ევატიოს ქალაქის მცხოვრებთ დასაფასებლისა და სხვა გადასახადების დარჩენილი ფული, სულ 20,000 მანეთამდე. ვაცნობებ ყოველივე ამას თქვენ მაღალ აღმატებულებას და გთხოვთ უქვეშევრდომილესად მოახსენოთ მისს იმპერატორებით უდიდებულესობას ხელმწიფე იმპერატორს ნიკოლოზ მე-II ალექსანდრეს ძეს“.

* * ვარზაიდან სწერენ ვაზ. „ს.-პეტ. ვედ.“-ს. ერთმა ადგილობრივმა მექარხნემ განცხადება დაბეჭდა, რომლითაც იწვევდა მუშებს თავის ქარხანაში სამუშაოდ. იმ დღესვე უსაქმოდ დარჩენილი მრავალი მუშა მისულა მასთან და ისე გამწვავებულა მეტოქეობა მუშათა შორის, რომ ბევრს გამოუცხადებია, დღეში 12 კაპ. ქირა მოგვეცით, ოღონდ რამე სამუშაო მოგვეცითო.

* * უმწ. სინოდმა შემდეგის განკარგულებით მიმართა რუსეთის ეპარქიებს: 1) თხოვნა იმ პირთა, რომელთაც იმრუშეს და ამის გამო გაეყარნენ მეუღლეთ და ხელ-ახლად დაქორწინების ნებას ითხოვენ, უნდა განიხილოს და გადასწყვიტოს ადგილობრივმა საეპარქიო მთავრობამ. 2) ამგვარის თხოვნის წარდგენა შეუძლია მხოლოდ იმ გაყრილ მეუღლეს, რომელმაც, არსებულ საეკლესიო კანონთა თანახმად, გადაიხადა 7 წლის ეპიტიმია. ამ ვადის შემტირება შეუძლია ეპარქიის გამგე ეპისკოპოსს იმ შემთხვევაში, თუ მრუში მეუღლე დაამტკიცებს, რომ გულ-წრფელად მოინანიო თავისი ცოდვა, ვადის შემტირებამ ორ წელიწადს არ უნდა გადააცი-

ლოს. 3) ხელახლად დაქორწინების ნება მხოლოდ მაშინ მიეცემა გაყრილ მეუღლეს, როცა იგი წარადგენს ადგილობრივ ბლაღოჩინისა ან კონსისტორიისაგან დამოწმებულ საბუთს იმის შესახებ, რომ ამა და ამ მღვდლის ზედამხედველობის ქვეშ გამოიარა 7 წლის ან შემტირებულ ვადის ეპიტიმია და აგრეთვე პირს უწმ. ხინოდის დადგენილებისას მეუღლეთა გაყრის შესებ.

* * გამოცხადებულია ახალი წესები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მიეცესთ სამშობლოში დროებით ან სამუდამოდ დაბრუნების ნება იმ პირთ, რომელნიც ცუდი ყოფაქცევის გამო განძევებულ იქმნენ სასოფლო ყრილობათა დადგენილებით. დროებით დაბრუნების მსურველმა თხოვნით უნდა მიმართოს იმ გუბერნიის უფროსს, სადაც ამჟამად ცხოვრობს. გუბერნატორი შეეკითხება იმ გუბერნიის უფროსს, საიდანაც განძევებულია მთხოველი და შემდეგ გადასწყვეტს საქმეს. დაბრუნების ნებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში მისცემენ მთხოველს, თუ იგი კარგად იქცეოდა ახალ ადგილზე და თუ იმის მიღებაზე თანხმობას გამოაცხადებს სასოფლო ან ვოლოსტის (საზოგადოების) ყრილობის უმრავლესობა. სამშობლოში მუდმივ ცხოვრების ნებას მხოლოდ ხუთი წლის შემდეგ მისცემენ იქ დაბრუნებულ მთხოველს, თუ ამ ხნის განმავლობაში კარგად იქცეოდა და თუ იმის მიღებაზე თანახმა გახდება სასოფლო საზოგადოება.

* * ჩიფუდან იუწყება (რეიტ. საგ. 3). 8 აგვისტოს ღამე ლიაოტეშნიდან მოსულნი ამბობენ, რომ იაპონელებმა ბოლოს მოახერხეს და აიღეს იტმანი და კიდევ ერთი სიმაგრე, რომელიც აგებული ჰქონდა რუსებს იტმანიდან სამხრეთ-დასავლეთით ერთი კილომეტრის მანძილზეო. იაპონელებმა უკან დაახევინეს რუსებს სამხედრო-სავარჯიშო მიდორიდან და დაანგრის ორი სიმაგრე ციხი შიდა სიმაგრეების აღმოსავლეთ წრეში. თვით პორტ-არტურში თითქმის ყველა შენობა დაზიანებულია. იერიშის დროს იაპონელების მცირე მარცხის მიზეზად სთვლიან სიმაგრეებიდან ატეხილს საშინელს სროლას და დიდძალის ნაღმის აფეთქებას.

* * გამოიცა უმაღლესი მანიფესტი მემკვიდრის დაბადების გამო, რომელითაც სხვა-ღ-სხვა მოწყალებანი იკება ხალხს. შემდეგ ნომერში იქნება დაბეჭდილი ეს მანიფესტი.

განცხადება.

რჩევა ქუთაისის ქალთა სამეურნეო საზოგადოებებისა, „ზრმაზ“ ამით უცხადებს პატივცემულ საზოგადოებას, რომ საზოგადოების მიერ აღძრულია სადაც ჯერ არს შუა მდგომლობა რომ მან გახსნას ეკენისთვიდან ამა 1904 წლისა ქალაქ ქუთაისში ქალთა სამეურნეო სკოლა მეოჯახობისა შემდეგის უფლებით:

- 1) დაარსდეს ხუთი წლის სამოსწავლო კურსი.
- 2) სკოლაში მიიღებიან ქალიშვილები დაბადებიდან არა ნაკლებ 11 წლისა, აგრეთვე ქალებიც.
- 3) სკოლაში შეისწავლიან პრაქტიკულათ და თეორეტიკულათ შემდეგს დარგს მეურნეობისას:
 - ა) მებაზრეშემოებას.
 - ბ) აბრეშუმის თესლის გარჩევას.
 - გ) ფართელეულობის ქსოვის საქსლებზედ.
 - დ) მზარეულობას.
 - ე) კრა-კერვას.
 - ვ) ჩულქის ქსოვას და ხელსაქმობას მაშინებზე.
 - ზ) რძის ხელობას.
 - თ) მებოსტნეობას.
 - ი) მეფუტკრეობას,
 - და ია) ფრინველთ გაშენებას.
- 4) სწავლის კურსი პირველად იქნება ორ-კლასიანი ნორმალური სკოლის პროგრამით, შემდეგში კი დიდათ გაფართოვდება.
- 5) ყოველ წლიურ გარდასახადი დადგენილია:
 - ა) სწავლის უფლების — 20 მან.
 - ბ) პანსიონერებზე: 1) თავის ტანისამოსით — 100 მანეთი და 2) სკოლის ტანისამოსით 130 მან., რომელიც უნდა გადახდილ იქნეს: სწავლის ფული, ნახევარი წლის სკოლაში შესვლის თანავე და მეორე ნახევარი იანვრის თვეში სამოსწავლო წლისა, პანსიონერებების-კი სამ წილათ: ერთი წილი სკოლაში შესვლის თანავე, მეორე კარისტესზობის თვეში და მესამე მარტში სამოსწავლო წლისა.

თხოვნები უნდა იქნეს მიმართულნი რჩევის სახელზე და მირთმეულნი თავმჯდომარის ამხანაგის **ნ. პ. ჭიჭოძისადმი**; მის საკუთარ სახლში ქალაქ ქუთაისის ჯაიანის შესახვევში, ლევაშოვის ქუჩისა-ოც მომავალ მარიამობის თვემდი და შემდეგ კო-სკოლის კანცელარიაში.

შენიშვნა: სკოლასთან იქნება გახსნილი ცალკე სპე-ციალური განყოფილება მეოჯახობის რომელიმე დარგის შესასწავლათ, რომლის სწავლის ფასში უნდა შეურიგდნენ სკოლის უფროსს.

თავმჯდომარე რჩევისა **ქ. მ. გ. ჩეტქეზაშვილისა**.
თავმჯდომარეს ამხანაგი **ნ. ზ. ქაქაძისა**.

წევრები რჩევისა { **1) კნ. ა. ა. დადეშკელიანი.**
2) ან. ა. ი. ნაჭარაძე.
3) ა. გ. კეშელარიანი.

ნაზინ-დარი რჩევისა **ა. ბ. ლოთოქიაფანიძე**.

მდივანი რჩევისა **მ. ა. ვარდოსანიძე**.

უპირილაუი გალობის მასწავლებელი სერგეი ჯინჭველაშვილი ასწავლის ქართულს საეკლესიო და საერო გალობას ნოტების საშუალებით. თანაც ამსადებს მოსწავლეებს საქალაქო სასწავლებლისათვის.

ბ ი ნ ა : დეკ. დ. ღამბაშიძის სახლი — სტა-მბის გვერდით.

შ ი ნ ა ა რ ს ი :

სალიტერატურო განყოფილება: უმაღლესი მანიფესტები — ეკლესია, თარგ. ს. გორგაძისა. — სოფლის სამღვდელოება და მისი ასავალ-დასავალი, მლ. ბ. — უსუსური მსჯელობა ზოგიერთ ჟურნალ-გაზეთებისა მონასტრების და ეკლესიის ტარცვა-გლეჯის გამო. — ხოლგრა. — წერილი ათონიდან, მ. ი. ქ. — ჟურნალ-გაზეთებიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები. განცხადება.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამბაშიძე Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.
Дозволено цензурою Архимандритъ Георгій 16 Августа 1904 г.

Типог. редакціи журн. „Пастыръ“ (И. Д. Гамбашидзе) въ Квирилахъ въ собст. домѣ.